UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Voor wie is het tijdschrift?

Nobel, A.

DOI
10.5117/TvG2025.1.001.NOBE
Publication date
2025
Document Version
Final published version
Published in
Tijdschrift voor Geschiedenis

License
CC BY-ND

Link to publication

Citation for published version (APA):
Nobel, A. (2025). Voor wie is het tijdschrift? *Tijdschrift voor Geschiedenis*, *138*(1), 1-3. https://doi.org/10.5117/TvG2025.1.001.NOBE

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:13 Nov 2026

Amsterdam University Press

TIJDSCHRIFT VOOR GESCHIEDENIS 138.1 (2025) 1-3
HTTPS://DOI.ORG/10.5117/TVG2025.1.001.NOBE

Uit de redactie

Uit de redactie. In deze rubriek schrijven redacteurs van het Tijdschrift voor Geschiedenis beurtelings over actuele thema's of gebeurtenissen in de historische wereld die hen bezighouden.

Voor wie is het tijdschrift?

Arjan Nobel

In 1986 wijdde historicus Henk Wesseling in *NRC Handelsblad* enkele kolommen aan het honderdjarig jubileum van het *Tijdschrift voor Geschiedenis*. Hij moest bekennen dat het tijdschrift lang niet altijd even goed werd gelezen. De redactie deed haar uiterste best, maar ook hier gold: zoveel hoofden, zoveel zinnen. Nederlandse historici betitelden het blad regelmatig als saai, terwijl de Belgische collega's juist de 'hang naar essayistiek en journalistiek' betreurden.[1]

Voor wie is het tijdschrift? Het is een vraag die redacties bekend in de oren zal klinken. A.M. Kollewijn, oprichter van het *Tijdschrift voor Geschiedenis*, hoefde over het antwoord niet lang na te denken: 'den leeraar in Geschiedenis'.[2] Niet voor niets prijkte vanaf 1892 de zinsnede 'Tijdschrift voor lager en middelbaar onderwijs' op de titelpagina. Toch zullen de meeste tijdschriftredacties, anders dan Kollewijn, geen pasklaar antwoord hebben. Sterker, doelstellingen en doelgroepen behoren niet zelden tot de meest bediscussieerde redactionele punten.[3]

Hoewel het *Tijdschrift voor Geschiedenis* in 1920 een andere weg insloeg, en zich richtte op de wetenschappelijke wereld, leefde het ideaal van Kollewijn voort. 'Vakjargon werd geschuwd en steeds hield men als lezer de ontwikkelde leek in het oog', zo vatte historicus Ivo Schöffer de periode 1920-1960 samen.[4] Of de opeenvolgende redacties een vastomlijnd beeld hadden van 'de ontwikkelde leek', valt te bezien. Maar nog altijd sluimerde het gevoel dat het *Tijdschrift voor Geschiedenis* niet alleen was bedoeld voor vakgenoten, maar ook voor studenten en docenten. Daarom werden artikelen met veel theoretische beschouwingen meestal afgewezen, simpelweg omdat 'de praktische onderzoeker' er niet veel aan had.[5]

1 H.L. Wesseling, 'Een wetenschappelijk blad blijft mensenwerk. *Tijdschrift voor Geschiedenis* is oud (honderd jaar) en eerbiedwaardig', *NRC Handelsblad* (8 november 1986). Eveneens verschenen als: 'Honderd jaar *Tijdschrift voor Geschiedenis*', in: H.L. Wesseling, *Onder historici. Opstellen over geschiedenis en geschiedschrijving* (Amsterdam 1995) 55-60. Zie ook: Klaas van Berkel, 'Het artikel. Historische tijdschriften tussen specialisatie en synthese', in: Jo Tollebeek, Tom Verschaffel en Leonard H.M. Wessels eds., *De palimpsest. Geschiedschrijving in de Nederlanden 1500-2000* (Hilversum 2002) 233-257, aldaar 253.

2 A.M. Kollewijn Nz., 'Geschiedenis', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 1 (1886) 1-6, aldaar 5.

3 Zie bijvoorbeeld: Arjan Nobel, ''Denk aan de consument die aap-noot-mies van de geschiedenis wil leren'. Vijftig jaar *Holland. Historisch Tijdschrift*', *Holland. Historisch Tijdschrift* 50 (2018) 4-14.

4 Ivo Schöffer, 'Onder H.A. Enno van Gelder en J.G. van Dillen. Het *Tijdschrift voor Geschiedenis* van 1920 tot 1960', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 99 (1986) 391-429, aldaar 401.

5 Noord-Hollands Archief (NHA), Haarlem, Archief prof.dr. A.Th. van Deursen, inv.nr. 93, beoordeling Breure (jaren '70).

© Arjan Nobel
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM (amsterdamnld)
This is an open access article distributed under the terms of the CC BY-ND 4.0 license. https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0
IP: 145.109.73.130
On: Tue, 20 Jan 2026 13:27:59

Wie de historie van het *Tijdschrift voor Geschiedenis* overziet, zal constateren dat de vraag voor wie het tijdschrift was bedoeld, niet alleen betrekking had op de lezers, maar ook op de auteurs. Misschien ging het daar wel steeds vaker over. De redactie ontving altijd weer stukken die eigenlijk niet konden worden geweigerd. De statuur van de schrijver liet dat niet toe. Het bracht redactielid Arie van Deursen in 1975 tot de verzuchting: 'Het is een waarschuwing aan ons, één keer met publiceren op te houden, ook als ons een lang leven gegund zou zijn, en niet te luisteren "als de geest nog tot schrijven dringt", zoals Huizinga zijn geschonden wereld verontschuldigde.'[6]

Toch gingen de meeste discussies niet over de oudere, maar over de aankomende historici. Vanaf de jaren zestig werden goede studenten nadrukkelijk aangemoedigd hun scriptie in te korten en om te werken tot een artikel. Redacties wilden graag jonge historici aan zich binden, vanwege hun frisse blik en nieuwe benaderingen. De werkelijkheid was meestal minder prozaïsch en gelegen in een tekort aan kopij. Dit probleem werd eigenlijk alleen maar groter met de opkomst van specialistische tijdschriften in de jaren zeventig en tachtig, gevolgd door de toenemende internationalisering. Tijdens het 125-jarig bestaan van het *Tijdschrift voor Geschiedenis* in 2012 merkte de redactie op dat het publiceren in de Nederlandse taal – 'in toegankelijke bewoordingen en zonder al teveel jargon' – onder druk stond. De toekomst was ongewis, maar één ding stond als een paal boven water: de erfenis van Kollewijn moest worden bewaard.[7]

Anno 2025 is er, in vergelijking met 1886, in de wereld van de wetenschappelijke tijdschriften veel veranderd. De vraag 'Voor wie is het tijdschrift?' is echter nog steeds belangrijk, zo niet leidend. Ook voor de redactie van het *Tijdschrift voor Geschiedenis*. Niet voor niets werken we sinds 2018 samen met Stichting Jonge Historici, een platform dat beginnende historici de kans wil geven om ervaring op te doen en zich te profileren. Op die manier verschijnen er regelmatig bijdragen van recent afgestudeerde studenten in het tijdschrift.

Ook in de themanummers zoekt de redactie naar de breedte. Daarbij proberen we nadrukkelijk nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied én de maatschappij voor het voetlicht te brengen. Goede voorbeelden zijn de nummers 'De oogst van corona' (2024, nr. 2) en 'Wie schrijft onze geschiedenis van de slavernij?' (2024, nr. 4). Juist hier is geprobeerd om andere perspectieven een plaats te geven en de discussie rond deze thema's te bevorderen. De nauwkeurige lezer zal in deze nummers ook de door Henk Wesseling gesignaleerde 'hang naar essayistiek en journalistiek' zijn tegengekomen. Punt van aandacht: in de opmaak is het verschil tussen essays en onderzoeksartikelen niet erg zichtbaar. De redactie denkt erover na hoe dit in de toekomst beter kan worden aangegeven.

Tot slot: de vraag 'Voor wie is het tijdschrift?' behoeft blijvende doordenking. We leven in tijden van crisis. De wetenschap heeft het zwaar te verduren en de democratie staat onder druk. Juist nu is geschiedenis, en daarmee ook het historische tijdschrift, van groot belang. Historici brengen hoop en geschiedverhalen bieden troost en houvast, zo hield Beatrice de Graaf haar gehoor

6 NHA, Haarlem, Archief prof. Van Deursen, inv.nr. 93, beoordeling Brugmans (1975).

7 'Van de redactie. Bij een jubileum: website en festijn', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 125 (2012) 302-303, aldaar 303.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM (amsterdamnld)
IP: 145.109.73.150
On: Tue, 20 Jan 2026 13:27:59

onlangs voor tijdens de Huizinga-lezing.[8] Dat brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Historici worden geroepen een stem te geven aan stemlozen en recht te doen aan levenden en doden. De redactie van het *Tijdschrift voor Geschiedenis* probeert daar op een bescheiden manier een steentje aan bij te dragen.

Over de auteur

Dr. **Arjan Nobel** is werkzaam bij de opleiding Geschiedenis van de Universiteit van Amsterdam en daarnaast als postdoc verbonden aan de Vrije Universiteit. Zijn onderzoek richt zich met name op de politieke cultuur van het vroegmoderne platteland. Hij is redactievoorzitter van het *Tijdschrift voor Geschiedenis*.
E-mail: A.Nobel@uva.nl

8 Beatrice de Graaf, *Wij zijn de tijden. Geschiedenis in crisistijd. Huizinga-lezing 2024* (Diemen 2024) 38.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM (amsterdamnld)
IP: 145.109.73.150
On: Tue, 20 Jan 2026 13:27:59